

International Journal of Social Sciences

ISSN:2587-2591

DOI Number:<http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.17.2>

Volume 8/1

2024 p. 19-45

YAPAY ZEKÂ İNSANSI BOT/ ROBOT UYGULAMALARIN TÜRKİYE'DE GÜNDELİK HAYATA YANSIMASI

THE REFLECTION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE HUMANOID BOT/ ROBOT PRACTICES ON DAILY LIFE IN TURKEY

Ensar ÇETİN*

ÖZ

Toplumların yaşadığı değişim ve dönüşümleri anlamının en iyi yolu toplumların gündelik hayat pratiklerinde meydana gelen değişimlerin izini sürmektir. Çünkü toplumların gündelik hayat pratiklerinin oluşmasında, değişmesinde ve yeniden oluşmasında çevresel koşullar, doğal afetler, savaşlar, keşifler, icatlar ve teknolojik gelişmeler çok belirleyicidir. Geleneksel toplumundan sanayi toplumuna geçişte bu durum açık bir şekilde deneyimlenmiştir. Sanayi toplumunu geleneksel toplumdan ayıran en temel faktör sanayi devrimi ve buna bağlı değişen üretim biçimidir. Geleneksel dönemde çok sayıda insanın birlikte yaptığı bir iş sanayi devrimi sonrasında bir makine yardımı ile daha az sayıda insan tarafından yapılabilir hale gelmiştir. Bu durum başta Batı Avrupa olmak üzere dünyada insanların gündelik hayat pratiklerinde önemli değişimlere neden olmuştur. 20. Yüzyılın ortalarına gelindiğinde ise sanayi devriminin başat unsuru olan yarı veya tam otomatik makinelere yapay zekâ uygulanmaya başlanmıştır. Böylece sanayi toplumu yeni bir aşamaya geçmiş veya sanayi sonrası yeni bir dönem yaşanmaya başlanmıştır. Halen içinde yaşadığımız bu dönemde daha önce çok sayıda yarı veya tam otomatik makine kullanılarak yapılan bir iş daha az sayıda yapay zekâ insansı makine(robot) kullanılarak yapılabilir hale gelmiştir.

Başlangıçta çoğunlukla eğence amaçlı geliştirilen yapay zekâ insansı "bot"lar, zamanla makinelere uygulanmaya başlanmıştır. Böylece fiziksel bir varlığa kavuşmuş olan yapay zekâ uygulamalar, ilerleyen süreçte hem fiziksel özellikleri hem de düşünme biçimi bakımından insansı özellikler kazanmaya başlamıştır. İnsan benzeri özelliklere sahip olmak üzere tasarlanmış yapay zekâ ve robot teknolojisinin birleşimi olan yapay zekâ insansı robotların gelişimi hızla ilerlemiş ve günümüzde,

* Prof. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, E-mail: ensaracetin@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-5668-4988, Nevşehir, Türkiye.

yapay zekâ insansı robotlar sağlık hizmetleri, eğitim, ev yardımcılığı, endüstriyel üretim ve eğlence gibi birçok alanda kullanılabilir hale gelmiştir.

Bu araştırmada, her geçen gün gündelik hayatımızda daha çok yer almaya başlayan yapay zekâ insansı robotların Türk toplumu tarafından nasıl algılandıkları ve Türk toplumunun, yapay zekâ insansı robotların gündelik hayatta kullanımına yönelik tutum ve davranışları incelenmiştir. Bu çerçevede katılımcılara; katılımcıların olgu ve bilgi durumlarını belirlemeye yönelik tam yapılandırılmış soruların yanında, yapay zekâ insansı robot algıları ve yapay zekâ insansı robotlara karşı tutum ve davranış biçimlerini ölçmeye yönelik ifadelerden oluşan beşli likert tipi ölçek uygulanmıştır. Araştırmanın son aşamasında ise katılımcılardan elde edilen veriler analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar rapor haline getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Yapay Zekâ, İnsansı Bot, İnsansı Robot, Gündelik Hayat Sosyolojisi, Chatgpt, Toplumsal Değişme.*

ABSTRACT

The greatest means of comprehending the changes and transformations that societies go through is to trace the shifts that take place in their daily life practices. Because environmental conditions, natural disasters, wars, discoveries, inventions and technological developments are highly determinative in the formation, change and re-formation of societies' daily life practices. This was explicitly experienced in the transition from a traditional to an industrial society. The main factor that distinguishes industrial society from traditional society is the industrial revolution and the associated change in the mode of production. In the traditional period, a job that was carried out by a large number of people collectively has been performed by a smaller number of people with the help of a machine after the industrial revolution. This led to significant changes in the daily life practices of people around the world, especially in Western Europe. By the mid-20th century, artificial intelligence started to be implemented on semi- or fully automatic machines, which were the dominant element of the industrial revolution. Thus, industrial society shifted to a new phase or a new post-industrial era emerged. In this period in which we are currently living, a job that was previously performed by using a large number of semi- or fully automatic machines has become feasible by utilizing a smaller number of artificial intelligence humanoid machines (robots).

Artificial intelligence humanoid "bots", which were initially developed mostly for entertainment purposes, began to be implemented in machines over time. Thus, artificial intelligence implementations, which have acquired a physical existence, have begun to develop human-like characteristics in terms of both their physical characteristics and the manner in which they reason. The development of artificial intelligence humanoid robots, which are a combination of artificial intelligence and robot technology designed to have human-like characteristics, has progressed rapidly and today, artificial intelligence humanoid robots can be utilized in many fields such as healthcare, education, home assistance, industrial production and entertainment.

In this study, how the Turkish society perceives artificial intelligence humanoid robots, which have been taking place more and more in our daily lives, and the attitudes and behaviors of the Turkish society towards the utilization of artificial intelligence humanoid robots in daily life were examined. In this framework, a five-

point Likert-type scale consisting of fully structured questions to determine the fact and knowledge status of the participants, as well as statements to measure their perceptions of artificial intelligence humanoid robots and their attitudes and behaviors towards artificial intelligence humanoid robots was implemented. In the final stage of the research, the data obtained from the participants were analyzed and the results obtained were reported.

Keywords: *Artificial Intelligence, Humanoid Bot, Humanoid Robot, Sociology Of Everyday Life, Social Change, ChatGPT.*

GİRİŞ

İnsan, toplum hayatı yaşamaya kabiliyeti olan bir varlıktır ve gerek güvenlik gerekse daha konforlu bir hayat sürme beklentisi nedeniyle toplum hayatı yaşamayı tercih eder. Toplum ise toplum hayatı yaşamayı seçen bireylerin gündelik hayat alanı içinde etkileşimlerinin sonucunda inşa edilir. İnşa edilen toplumsal yapının değişmesi ise ya toplumu oluşturan bireylerin kendi icat veya keşifleri ile ya mevcut yapıların işlevini kaybetmesi veya ihtiyaçlara artık cevap veremez hale gelmesi ya da dışarıdan gelen teşvik veya zorlama sonucunda meydana gelir. Yenilik ister keşif, icat, yeni ihtiyaçların ortaya çıkması gibi iç nedenlerle olsun ister dışarıdan gelen teşvik veya zorlamalar sonucunda olsun yeniliğin toplum tarafından kabul edilmesini kolaylaştıran veya zorlaştıran önemli etkenler vardır.

Toplumlar çoğunlukla ya kendini inşa eden bireylerin keşif veya icatları ya da yabancı kültürlerin, kısmen değiştirilmiş veya uyarlanmış haliyle alınması ile değişir. Geleneksel toplumlarda kültürel unsurların alınması çoğunlukla başka kültürlerle karşılaşan kişiler aracılığı ile olmuştur. Bu kişiler ise çoğunlukla asker, tüccar veya gezginlerdir. Süreç içinde ithal edilen kültürel unsurların oranının artması ile zengin bir kültür birikimi ortaya çıkar. Diğer toplumlarla yakın temas kurmayan toplumların kültürlerinin kısır olması da bunu göstermektedir. Yabancı bir toplumun kültürüne karşı tutum ve davranışlarını etkileyen çeşitli faktörler mevcuttur. Ancak bu faktörlerin en önemlilerinin somutluk, yenilik, fayda sağlama ve itibar kazanma arzusu olduğu söylenebilir. Bu faktörlerin hangisinin daha etkili olduğu toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir. İster icat ister keşif isterse de ithal yoluyla olsun ortaya çıkan bir yenilik, yararsız ve mevcut kültüre aykırı görüldüğünde kabul edilmediği veya çok zor kabul edildiği, yararlı ve mevcut kültüre aykırı görülmediğinde kolaylıkla kabul edilmektedir (Turhan, 2016:42- 43).

Makinalar da insanlar gibi düşünebilir mi? Sorusunun sorulmaya başlandığı 20. Yüzyılın ortalarından itibaren yapay zekâ çalışmaları çok hızlı bir gelişme kat etmiştir. İlk otonom, üç tekerlekli robotlar Elmer ve Elsie 1949 yılında; tamamen kazanmaya yönelik ilk “satranç oynayabilen yapay zekâ bot”un 1958 yılında tamamlanmasından çok kısa bir süre sonra 1997’de ilk yapay zekâ insansı robot kabul edilen Asimo P3, tamamlanmıştır. Yapay zekâ çalışmalarının çok kısa sürede aldığı bu mesafe bir taraftan yapay zekâ çalışmalarına yönelik olumlu beklentileri yükseltirken diğer taraftan yapay zekâ bot veya

robotların kontrolden çıkarak insanlık için oluşturabileceği muhtemel risklerin neler olabileceği konusunda tartışmaları beraberinde getirmiştir.

İster toplumun kendi iç dinamiklerinden kaynaklansın ister ister dışarıdan alınma ve ya zorla kabul ettirilme şeklinde olsun oryaya çıkan yeniliklerin toplum tarafında kabul edilmesi veya reddedilmesini etkileyen önemli etkenler vardır. Bu faktörler bazen ortaya çıkan bir yeniliğin yapısıyla ilgili iken bazen de yenilikle karşılaşan toplumun kültürel özellikleri ile ilgili olabilmektedir. Bazen bunların her ikisi birlikte yeniliğin kabulünü kolaylaştırmakta veya zorlaştırabilmektedir. Bu araştırmada 20. Yüzyılın ortalarında ilk örnekleri görülmeye başlanan ve günümüzde de her geçen gün daha gelişmiş biçimleriyle karşılaştığımız yapay zekâ bot, yapay zekâ robot ve yapay zekâ insansı robotların Türk toplumu tarafından kabul veya reddedilme düzeyleri ve Türk toplumun bu yapay zekâ uygulamaları kabul düzeylerini etkileyen temel faktörler incelenmektedir.

I. YAPAY ZEKÂ İNSANSI BOT/ROBOT

1.1.Zekâ

Zekâ, genel olarak, insanın karşılaştığı problemlere çözüm üretme kabiliyeti olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım yapılırken ölçülebilir insan davranışlarından hareket edilerek tam olarak bilinmeyen problem çözme kabiliyetine atıf yapılır. En basitinden en gelişmiş olanına her canlının bir problem çözme kabiliyeti vardır ve bu kabiliyet canlıların türsel özelliklerine göre az ya da çok geliştirilebilir. Canlı türlerinde var olan problem çözme kabiliyetinin, yani zekânın derecesi ve türünün belirlenebilmesi için çok sayıda ölçme aracı geliştirilmiş ve günümüzde de bu amaca yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Yapılan bu çalışmalarda insan zekâsı ölçmeye yönelik çalışmalar açık bir şekilde daha çoktur. Bunun temelde iki nedeni vardır. Bu nedenlerin ilkinin, bilinçli bir varlık olan insanın kendini bilme, tanıma isteği olduğu söylenebilir. İkinci neden ise araştırmacının, inceleme nesnesi olan birey(insan) ile benzer özellikler taşıması ve bu nedenle iletişimin kolay olmasıdır. İnsan dışındaki diğer canlıların dilini ve eylemleri anlamak insanın insanı anlamasına göre çok daha zordur. Bu bakımdan insanların zekâ seviyesi ve türünü belirlemek diğer canlılara göre kısmen daha kolaydır. Çünkü insan dışındaki diğer canlıların zekâ seviye ve türlerini ölçebilmemiz için öncelikle bu canlıların ölçülebilir eylemlerinin anlaşılması gerekir. Daha sonra daha zor olan kısma yani canlılarda var olan zekânın hakikatini anlamaya çalışabiliriz. Kendisi de bir insan olan araştırmacı, incelediği toplum veya bireylerle, kullandıkları ortak semboller üzerinden iletişim sağlayabilir. Ki bu semboller kümesinin özünü gündelik hayatta kullandığımız “dil” oluşturmaktadır. Araştırmacı, incelediği toplumun veya bireylerin dilini bildiği için toplum veya bireylerin ölçülebilir eylemlerini anlayabilir. Dolayısıyla insan zekâsının hakikatini anlamaya çalışan bir araştırmacı, işe, ölçülebilir toplum veya insan elemlerinden hareketle henüz hakikatini kavrayamadığı insan zekâsını anlamaya çalışarak başlayabilir.

1.2.Yapay Zekâ

Makinalar da insanlar gibi düşünebilir mi? Sorusu ilk olarak 20. Yüzyılın ortalarında gündeme gelmiştir. İlerleyen süreçte “Yapay Zekâ”, insan düşünme sisteminin yerine getirdiği işlevleri makinalar üzerinde uygulamaya yönelik bir bilim dalı haline gelmiştir. Yapay zekâ çalışmalarının öncü isimlerinden kabul edilen McCarthy bir varlığın zeki olmasını; 1) Zekâ gerektiren bir çevre içinde hayatta kalmak. 2) Zekâ gerektiren problemleri çözmek. 3) Matematiğin zekâ gerektiren yapısını ve kendi amaçlarını anlayabilme başta olmak üzere diğer zihinsel süreçleri de kapsayan gerçek dünyanın uygun bir modelini kurabilmek ve bu modele bağlı olarak çeşitli soruları zekice cevaplayabilmek. 4) Gerektiğinde dış dünyadan ek bilgi temin edebilmek ve kendi fiziksel becerileri nispetinde ve kendi amaçlarına uygun düştüğü sürece dış dünyada bu tür görevleri yerine getirebilmek, olarak tanımlamıştır (McCarthy ve Hayes, 1969). Yapılan bu zekâ tanımında daha çok zekânın işlevlerine odaklanılmaktadır. Bu yaklaşım çerçevesinde yapılan tanıma göre ise, yapay zekâ, insan zekâsına özgü olan algılama, öğrenme, çoğul kavramları bağlama, düşünme, fikir yürütme, sorun çözme, iletişim kurma, çıkarım yapma ve karar verme gibi yüksek bilişsel fonksiyonları ve otonom davranışları sergilemesi beklenen yapay bir işletim sistemidir. Bu sistem aynı zamanda insanın düşünme yöntemlerini analiz ederek bunların benzeri yapay yönergelerden tepkiler üretebilir bu tepkileri fiziksel olarak dışa vurabilir (tubitak.gov.tr).

Bu çerçevede yapay zekâ mümkün gören temelde iki yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlardan biri işlevselci yaklaşım diğeri ise materyalist yaklaşımdır. İşlevselci yaklaşım yapay zekânın ancak zekânın işlevlerinin makinelere taklit ettirilmesi yoluyla mümkün olacağını savunur. Bu yaklaşımı savunan araştırmacıların yapay zekâ çalışmalarının önemli bir bölümünü insan beyninin işlevlerin araştırılması oluşturmaktadır. Bunlar zeki davranışı açıklamaya çalışırken kanaatler ve istekler üzerinde durmaktadırlar ve zihinsel durumları işlevsel etkileşimler aracılığı ile açıklamaya çalışmaktadırlar (Levin, 2004).

Düşünmenin insan beyninin fiziksel özellikleri sayesinde gerçekleştiğini savunan materyalist yaklaşıma göre ise yapay zekâ için insan beyninin nasıl çalıştığının anlaşılması gerekmektedir. Bu görüş temelde insanı materyalist bir çerçevede değerlendirir. Bu yaklaşımı savunanlar yapay zekânın insan beyninin yapısal özelliklerinin dijital ortamda taklit edilmesiyle mümkün olabileceğini savunmaktadırlar. Bu nedenle materyalist yaklaşımı savunan yapay zekâ araştırmacıları insan beyninin fiziksel özelliklerini anlamaya ve beynin yapısal özelliklerini taklit etmeye çalışmaktadırlar.

1.3.Yapay Zekâlı İnsansı Bot ve Robotlar

Herhangi bir fiziksel bir varlığa sahip olmayan, sadece yazılım temelli teknolojiler “bot” olarak tanımlanmaktadır. Yapay zekâ insansı bot çalışmaları ilk olarak satranç oyununa uygulanmıştır. Yapay zekâ insansı bot uygulamalarında satranç oyununun seçilmesinde

satranç oyunun, taşların dizilmesinden başlayarak tüm kurallarının belli olması ve kazanmak için yoğun zihinsel çaba dışında başka bir gereksinime ihtiyaç duyulmaması etkili olmuştur. 20. Yüzyılın ortasında başlayan yapay zekâ çalışmaları kapsamında tamamen kazanmaya yönelik ilk satranç oynayabilen bilgisayar programı 1958 yılında tamamlanmıştır (Bernstein vd., 1958). 1988 yılında geliştirilen “Deep Thought” isimli bilgisayar programı usta oyuncu unvanına sahip bir satranç oyuncusunu yenmeyi başarmıştır. Bu başarının ardından hedeflerini daha da büyüten yapay zekâ araştırmacıları Dünya Satranç Şampiyonu’nu yenebilecek kapasitede satranç oynayabilen bir bilgisayar programı geliştirme çalışmalarına başlamışlardır. Bu amaçla geliştirilen “Deep Blue” isimli satranç programına karşı oynayan Dünya Satranç Şampiyonu Gary Kasparov sonuç olarak maçı 4- 2 kazanmış olsa da iki oyunda yenilmiştir. Deep Blue’nun bu başarısı dünyada geniş yankı uyandırmıştır. Bu başarının arkasından satranç dışında zeki eylemler sergilenen botlar geliştirilmeye başlanmıştır. Geliştirilen bu botlar, tamamen yazılım temelli yapay zekâ uygulamaları olsalar da her şeyin birbiriyle internet üzerinden bağlı olduğu günümüz dünyasında, kendi fiziksel varlığı olmasa da ulaştığı fiziksel varlığı olan robotları harekete geçirebilir veya görsel veya işitsel manipülasyonlarla insanların zihinsel dünyalarında değişikliklere neden olabilir. Günümüzde zeki eylemde bulunabilen çok sayıda yapay zekâ insansı bot bulunmaktadır.

Robot(robota) kelimesi ise Çekçe, hizmetkârlık, kölelik, angarya anlamında gelen “rab” kelimesinden türetilmiştir ve günümüzde İngilizce, İspanyolca, Fransızca ve Türkçede “robot” Almandaca ise küçük bir değişikliklerle “roboter” olarak kullanılmaktadır. Robotları, gelişmişlik düzeyi, taşıdıkları özellik ve kullanım alanına göre genel olarak iki grupta ele almak mümkündür. Birinci grupta daha çok endüstriyel alanda kullanılan ve fiziksel yapısı bakımından insan veya herhangi bir canlıya benzemeyen robotlar yer almaktadır. Bu tür robotlar daha çok sanayiye dayalı üretimde kullanılmak üzere geliştirilmiş otonom olmayan yarı veya tam otomatik makinalardır. İkinci grup ise hem görünüş hem de düşünme yöntemi bakımından insana benzeyen yapay zekâ insansı robotlar yer almaktadır. Günümüzde, robot kelimesi bu iki anlamı birleştirecek şekilde fiziksel bir yapı ve bu yapıyı kontrol eden bir yazılımdan meydana gelen bütünleşik makinaları tanımlamak için kullanılan genel bir kavram haline dönüşmüştür.

Yapay Zekâ İnsansı Robotlar, algılayıcıları ile çevresini algılayan, algıladıklarını yapay zekâsı sayesinde yorumlayan, karar alan ve karar sonucuna göre davranan, organlarını çalıştıran veya durduran bilgisayar programının kontrolünde hareket edebilen otonom veya otonom olmayan makinalardır. Günümüzde Yapay Zekâ İnsansı Robotlar, başta; otomotiv, montaj, sondaj, kaynak, boyama, bakım, tamir, malzeme taşıma, depolama, kalite kontrol gibi endüstriyel alanlarda olmak üzere, askeri, uzay, savunma, arama-kurtarma, sağlık, eğitim, eğlence, ev işleri gibi pek çok alanda kullanılmaktadır.

İnsanın fiziksel özellikleri ve zekâsı taklit edilerek geliştirilen yapay zekâ insansı robotlar, bir insanın karşılaştığı bir sorunu çözmede kullandığı yöntemlere benzer yöntemler kullanırlar. İnsan önce çevresinde olup biteni algılar, algılama yoluyla elde ettiği bilgileri

hafızasında saklar, bir engel ya da sorunla karşılaştığında hafızasında bulunan bilgilere yeni durumda elde edilen bilgi de katılarak mantıksal bir yorumlama sonucunda bir karar verir ve bu kararı uygulamak için eylemde bulunur.

Yapay zekâ insansı robotlar da insanlara benzer bir yöntem kullanmaktadırlar. Ancak yapay zekâ insansı robotların, insanla kıyaslandığında önemli sınırlıkları vardır. Bunların başında insanlarda beş duyu organı (algılama şekil) varken bu yapay zekâ insansı robotlarda üç tanedir. Yapay zekâ insansı robotlar koklama ve tatma yoluyla veri toplama kapasiteleri çok kısıtlıdır. İkinci olarak yapay zekâ insansı robotların düşünme kapasitesin henüz emekleme aşamasında olduğu uzmanlarca dile getiriliyor. Üçün olarak ise yapay zekâ insansı robotlar verdikleri kararı uygulamada oneli kısıtlılıkları bulunmaktadır. Ancak satranç ilk otonom, üç tekerlekli robotlar Elmer ve Elsie üretildiği 1948-1949 yılından günümüze kadar geçen sürede meydana gelen gelişmeler dikkate alındığında yapay zekâ insansı robotların bu söz konusu sınırlıklarının, yakın gelecekte giderilebileceği ön kestiriminde bulunmak mümkündür.

Örneğin 2011 yılında popüler bir televizyon yarışmasında tüm şampiyonları yenmeyi başaran “Watson” isimli yapay zekâ bot, günümüzde hastalık teşhis edebilmektedir. Watson ve benzeri yapay zekâ insansı robotlar henüz milyonlarca insanı işinden edemiyor. Ancak, küresel büyük şirketlerin yapay zekâ uygulamaları geliştikçe önümüzdeki yıllarda çok sayıda çalışanını işten çıkarmayı planladıkları haberlerini her geçen gün daha sık görüyoruz. Diğer bir örnek olarak 2011 yılında San Francisco’da açılan bir eczanede çalışmaya başlayan robotu verebiliriz. Bu robot işe başladığı ilk yılda iki milyondan fazla reçeteye cevap vermiştir. Hem de hiçbir hata yapmadan bunu başarmıştır. Aynı işi yapan insan eczacılar ise cevap verdikleri reçetelerde ortalama %1,7 hata yapmaktadır (Harari,2019: 330).

Ancak, başlangıçtaki bu olumlu örneklere rağmen, yapay zekâ robotların hem plastik olarak hem düşünme biçimi hem de otonom hareket edebilme bakımından insana benzeyen ve her geçen gün bu özelliklerini geliştiren yapay zekâ insansı otonom robotların geliştirilmeye başlanması yapay zekâ çalışmalarına karşı endişe ve korkuyu beraberinde getirmiştir. Günün birin de yapay zekâ insansı robotlar insana itaat etmez hale gelebilir mi? Sorusu artık açıktan sorulmaktadır. Yapay zekâ insansı robotların kontrolden çıkıp insanlık için tehlike oluşturacağı konu edilen onlarca sinema ve dizi film yapılmış ve bunların çoğu geniş ilgi görmüş ve günümüzde bu ilgi artarak devam etmektedir. Bu tür film ve dizilerin yanında yapay zekâ insansı robotların kontrolden çıktığı ile ilgili haberler de zaman zaman medyaya yansımaktadır. Örneğin “Yapay zekâ kontrollü ABD askeri insansız hava aracı, simüle edilmiş testte operatörünü 'öldürdü' Gerçek bir kişi zarar görmedi, ancak yapay zekâ, görevini gerçekleştirmek için testte 'son derece beklenmedik stratejiler' kullandı ve müdahale eden herkese saldırmıştır” (www.theguardian.com).

II. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1.Örnekleme ve Olgusal Durum

Araştırmanın hedef evreni Türkiye’de yaşayan 18 ve üstü yaş grubunda bulunan bireylerdir. Araştırmada seçkisiz örnekleme yöntemi ile %48,5 kadın, %51,5’i erkek olmak üzere toplamda 485 kişiden veri toplanmıştır.

2.2.Bilgi Toplama ve Ölçme Aracı

Anket: Araştırmanın konusuna ve amacına uygun olarak geliştirilen anket formu, bilgi toplama aracı olarak kullanılmıştır. Anket formunda yer alan sorular, kendi içerisinde gruplandırılarak katılımcıların, yapay zekâ uygulamaları hakkındaki algı ve tutumları ölçecek şekilde düzenlenmiştir. Anketin ilk bölümünde kişisel özellikleri tespiti yönelik kimlik soruları, ikinci bölümde yapay zekâ uygulamaları ile ilgili bilgi soruları üçüncü bölüm de ise yapay zekâ uygulamalarına yönelik algı ve tutumları ölçmeye yönelik ifadelerden oluşan beşli likert ölçek yer almaktadır. Anket formunda yer alan ölçekle ilgili bilgiler aşağıda verilmektedir.

Kişisel bilgi formu: Anketin bu bölümünde katılımcıların cinsiyet, yaş, öğrenim, halen okuduğu veya mezun olduğu fakülte türü, sosyo-ekonomik durum, meslek, yapay zekâ uygulamalarına yönelik bilgi durumlarını belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

2.2.1.Yapay Zekâ Alı ve Turum Ölçeği

Yapay zekâ algı ve tutum ölçeği, insanların yapay zekâ bot, yapay zekâ robot ve yapay zekâ insansı robotları nasıl algıladıkları, yapay zekâ uygulamalarına karşı nasıl bir tutum geliştirdikleri ve mevcut durumda yapay zekâ uygulamalarına karşı tepkilerini ölçmeye yönelik geliştirilmiştir. Ölçek toplam 28 sorudan beşli likert ölçek şeklinde oluşturulmuştur.

2.3.Verilerin Toplanması ve İstatistiksel Analizi

Araştırmanın amacına ve problemlerine uygun olarak hazırlanan anket formu Google Drive üzerinden katılımcılara ulaştırılmıştır. Katılımcıların araştırmaya katılmalarında gönüllülük esası dikkate alınmış ve anket formunun baş kısmında konuyla ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Sosyal medya hesapları veya mail üzerinden ulaşılan katılımcılardan 485 kişi anket formunu gönüllü olarak doldurarak araştırmamıza katkı yapmıştır. Anket formu hazırlanırken tüm sorular için “cevaplanması gerekli” işaretlemesi yapılmıştır. Böylece katılımcıların sorulara eksiksiz cevap vermeleri sağlanmıştır. Anket formlarından hiçbiri eksik ve yanlış doldurma nedeniyle değerlendirme dışı bırakılmamıştır. Doldurulan tüm anket formları değerlendirilmeye alınmış ve elde edilen verilerin analizi, SPSS 22 yardımıyla yapılmıştır. Ölçeği oluşturan maddelerin faktör analizinde temel bileşenler analizi, maddeler arasındaki iç tutarlılığı

belirlemek için iç tutarlılık analizi ve sürekli değişkenler arasındaki ilişkinin tespitinde t-test, ANOVA ve Pearson Korelasyon analizleri yapılmıştır.

III. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLAR

Bu bölümün ilk kısmında yapay zekâ insansı bir bot olan ChatGPT ile yapılan bir mülakat yer almaktadır. Yapılan bu mülakat ile hem yapay zekâ uygulamaların kendilerini nasıl tanımladıkları hem de yapay zekâ insansı bot/ robot uygulamalarının geldiği aşamayı göstermek amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan mülakatta, ChatGPT'ye araştırma sorunsalımız çerçevesinde sorular sorulmuş ve alınan cevaplar, noktalama işaretleri de dâhil hiçbir değişiklik yapılmadan aşağıda verilmiştir.

İkinci kısımda ise katılımcıların olgusal durumlarını belirlemeye yönelik hazırlanan anket formu ve araştırma sorunsalımız çerçevesinde katılımcıların algı ve tutumlarını ölçmeye yönelik hazırladığımız beşli liker ölçek ile elde edilen bulgular tablolar haline getirilmiş ve yorumlanmıştır.

3.1.Yapay Zekâ İnsansı Robotlar hakkında Yapay Zekâ İnsansı Bot ChatGPT ile Mülakat

EÇ-Yapay zekâ insansı robotlar kontrolden çıkıp insanlığının sonunu getirebilir mi?

ChatGPT- “Yapay zekâ insansı robotların kontrolden çıkıp insanlığın sonunu getirme ihtimali teorik olarak mümkün olmakla birlikte, bunun gerçekleşmesi için birçok faktörün bir araya gelmesi gerekmektedir. Şu anda mevcut olan yapay zekâ sistemleri ve insansı robotlar, belirli görevleri gerçekleştirebilmek için programlanmışlardır ve insan kontrolü altında çalışmaktadırlar.

Ancak, ilerleyen teknolojiyle birlikte yapay zekâ ve robotların yeteneklerinin artması ve daha karmaşık hale gelmesi, potansiyel riskleri de beraberinde getirebilir. Kontrolsüz veya yanlış tasarlanmış yapay zekâ sistemleri veya insansı robotlar, istenmeyen sonuçlara veya potansiyel tehlikelere yol açabilir.

Bu nedenle, yapay zekâ ve insansı robotların geliştirilmesi ve kullanımıyla ilgili etik, güvenlik ve düzenleyici konulara büyük önem verilmelidir. Uluslararası toplum, araştırmacılar, şirketler ve hükümetler arasında işbirliği ve düzenlemeler yapılmalıdır. Yapay zekânın geliştirilmesi ve kullanımı sürecinde risk değerlendirmeleri yapılmalı, denetim mekanizmaları ve güvenlik önlemleri uygulanmalıdır.

Ayrıca, yapay zekâ ve insansı robotlarla ilgili araştırma ve geliştirme süreçlerinde insan merkezli yaklaşımlar benimsenmelidir. İnsan değerlerine, güvenliğine ve faydasına odaklanan yapay zekâ sistemleri ve insansı robotlar tasarlanmalıdır.

Sonuç olarak, yapay zekâ insansı robotların kontrolden çıkıp insanlığın sonunu getirebilme ihtimali bulunmakla birlikte, bu risklerin farkında olunması, önlemler

alınması ve etik ve güvenlik standartlarının benimsenmesi, bu potansiyel risklerin azaltılmasına yardımcı olacaktır.”

EC- Yapay zekâ insansı robotlar yaratıcı tanrı fikrini zayıflatabilir mi?

ChatGPT- “Yapay zekâ ve insansı robotlar, bazı insanların "yaratıcı tanrı" kavramına olan inançlarını sorgulamalarına veya zayıflatmalarına neden olabilir. Bunun birkaç nedeni olabilir:

1) Yaratıcılık: Yapay zekâ teknolojisi, karmaşık görevleri gerçekleştirebilme ve hatta yeni fikirler üretebilme yeteneğine sahip olabilir. Bu, bazı insanların tanrının sadece insana özgü yaratıcılık yeteneğine sahip olduğu inancını sorgulamasına yol açabilir.

2) Nedenler ve Etkiler: Yapay zekâyâ dayalı sistemler, verileri analiz ederek sonuçlara ulaşabilir ve kararlar alabilir. Bu, bazı insanların "nedenler ve etkiler" ilişkisini açıklamak için tanrıya olan ihtiyacını azaltabilir.

3) Evrim ve İlerleme: Yapay zekâ ve robot teknolojilerinin hızla gelişmesi, bazı insanların tanrı kavramını, bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin bir sonucu olarak açıklayabilecekleri bir evrim sürecine dahil edebilir.

Yine de yapay zekânın ve insansı robotların varlığı, herkesin inançlarına ve düşüncelerine farklı şekillerde etki eder. Yaratıcı tanrı kavramı, kişisel, dini veya felsefi inançlara dayanır ve bu inançlar, yapay zekânın ilerlemesiyle birlikte dahi değişmeyebilir.

Sonuç olarak, yapay zekâ ve insansı robotlar, bazı insanların yaratıcı tanrı fikrini sorgulamalarına veya zayıflatmalarına neden olabilir, ancak bu kişisel inançlara ve düşüncelere bağlı olarak değişen bir konudur.”

EC- Yapay zekâ insansı robotlar insanın yerini alabilir mi?

ChatGPT- “Yapay zekâ ve insansı robotlar, bazı iş ve görevlerde insanları destekleyebilir ve hatta bazı durumlarda insanların yerini alabilir. Ancak, tamamen insanın yerini alması söz konusu olduğunda, bu konuda farklı görüşler bulunmaktadır ve tam bir fikir birliği yoktur.

Yapay zekâ teknolojisi, rutin ve tekrarlayan görevleri etkin bir şekilde gerçekleştirebilme, büyük veri kütlelerini analiz edebilme, tahminler yapabilme ve hatta karmaşık problemleri çözebilme yeteneğine sahiptir. Bu, bazı iş alanlarında ve sektörlerde insan gücünün yerine geçme potansiyeli taşır. Örneğin, üretim hatlarında otomasyon, veri analizi ve tahmine dayalı karar alma süreçlerinde veya müşteri hizmetlerinde yapay zekâ tabanlı chatbotlar gibi alanlarda yapay zekâ kullanımı yaygındır.

Ancak, insanın yerini alması en çok insan zekâsı gerektiren alanlarda, örneğin yaratıcılık, duygusal zekâ, etik ve ahlaki kararlar, sosyal etkileşim ve yaratıcı problem çözme gibi

konularda henüz sınırlıdır. İnsanların karmaşıklığı ve çok yönlülüğü, hala birçok alanda benzersizdir ve insanların duygusal bağ kurma, empati gösterme ve yaratıcılık gibi yetenekleri yapay zekâ tarafından tam olarak taklit edilemez.

Sonuç olarak, yapay zekâ ve insansı robotlar, bazı görevlerde insanları destekleyebilir ve yerlerini alabilir. Ancak, insanın yerini tamamen alması, insan doğasının ve becerilerinin özüne dokunan alanlarda hala sınırlıdır ve bu konuda farklı görüşler bulunmaktadır. İnsanın benzersiz yeteneklerinin değeri ve insan-makine iş birliğinin önemi üzerine sürekli bir tartışma devam etmektedir.”

EÇ-Yapay zekâ insansı robotlar öncelikle hangi mesleklerin sonunu getirebilir?

ChatGPT- “Yapay zekâ ve insansı robotlar, birçok meslekte önemli değişikliklere yol açabilir veya bazı işleri otomatikleştirerek bazı meslekleri etkileyebilir. İşte yapay zekânın ve insansı robotların öncelikle etkileyebileceği mesleklerden bazıları:

Üretim ve Endüstriyel İşler: Yapay zekâ ve robot teknolojileri, üretim hatlarında otomasyon sağlayarak, işçilik gerektiren fiziksel görevleri yerine getirebilir. Bu, bazı fabrika işçileri veya montaj hattı operatörleri için iş kaybına yol açabilir.

Taşımacılık ve Lojistik: Otonom araçlar ve insansız dronlar, taşımacılık ve lojistik sektöründe iş gücünün ihtiyacını azaltabilir. Yapay zekâ tabanlı sistemler, rota planlaması, filo yönetimi ve teslimat operasyonlarında optimize çözümler sunabilir.

Bankacılık ve Finans: Yapay zekâ, finansal analiz, risk yönetimi ve müşteri hizmetleri gibi alanlarda kullanılabilir. Otomatik işlem sistemleri ve chatbotlar, bazı bankacılık ve finansal işlemlerde insanların yerine geçebilir.

Hukuk: Yapay zekâ tabanlı yazılımlar, hukuk sektöründe belge analizi, dava hazırlığı ve hukuki araştırmalar gibi görevleri gerçekleştirebilir. Bu, bazı hukuk çalışanlarının rutin işlerini etkileyebilir.

Sağlık Hizmetleri: Yapay zekâ, tıbbi teşhis, görüntüleme analizi ve hastane yönetimi gibi sağlık hizmetlerinde kullanılabilir. Yapay zekâ destekli sistemler, bazı teşhis görevlerini hızlandırabilir ve doğruluğunu artırabilir. Bununla birlikte, hekimlerin klinik deneyim ve insan etkileşimi sağlama rolleri hala önemlidir.

Bu sadece bazı örneklerdir ve yapay zekâ ve insansı robotlar, birçok başka mesleği de etkileyebilir. Önemli olan, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte değişen iş dünyasında, insanların yeni becerilere adapte olma ve dönüşüm süreçlerinde desteklenme ihtiyacıdır. Aynı zamanda, yapay zekânın potansiyelini en iyi şekilde kullanırken etik, güvenlik ve sosyal etkilerin göz önünde bulundurulması da önemlidir.”

3.2. Katılımcıların Olgusal Durumları

3.2.1. Katılımcıların Cinsiyet Durumu

Tablo 1: Katılımcıların cinsiyet durumuna göre dağılımı

	S	%
Kadın	239	49.1
Erkek	248	50.9

Araştırmaya %49,1’i kadın, %50,9’u erkek olmak üzere toplam 487 kişi katılmıştır. Katılımcıların cinsiyet durumları karşılaştırıldığında oranların birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu oranlar Türkiye’deki genel kadın erkek nüfus oranlarıyla uyusmaktadır.

3.2.2. Katılımcıların Yaş Durumu

Tablo 2: Katılımcıların yaş durumuna göre dağılımı

	S	%
18-25	116	23.8
26-35	91	18.7
36-45	118	24.2
46-55	105	21.6
56-65	46	9.4
66 ve üzeri	11	2.3

Katılımcıların %23,8’i 18-25, %18,7’si 26-35, %24,2’si 46-55, %9,4’ü 56- 65, %2,3’ü 66 ve üzeri yaş aralıklarında bulunmaktadır.

3.2.3. Katılımcıların Eğitim Durumu

Tablo 3: Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı

	S	%
Okur- yazar	3	.6
İlkokul	3	.6
Ortaokul	2	.4
Lise	41	8.4
Ön Lisans/ Yüksek Okul	41	8.4
Lisans/ Fakülte	244	50.1
Yüksek Lisans	86	17.7
Doktora	67	13.8

Katılımcıların %6'sı İlkokul, %0,4'ü Ortaokul, %8,4'ü Lise, %8,4'ü Ön Lisans/ Yüksek Okul, %50,1'i Lisans/ Fakülte, %17,7'si Yüksek Lisans, %13,8'i Doktora mezunu, %6'sı ise okur- yazardır.

3.2.4. Katılımcıların Okudukları Bölümlere Göre Dağılımı

Tablo 4: Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı

	S	%
Fakülte öğrencisi veya fakülte mezunu değilim.	36	7.4
Meslek Yüksek Okulu/ Yüksek Okul	35	7.2
Fen- Edebiyat	112	23.0
İlahiyat	17	3.5
Tıp/ Diş hekimliği	20	4.1
Hukuk	5	1.0
Mühendislik	81	16.6
Spor Bilimleri	5	1.0
Güzel Sanatlar Fakültesi	1	.2
Eğitim	57	11.7
Sağlık Bilimleri	9	1.8
İktisadi ve İdari Bilimler	86	17.7
Turizm	13	2.7
Mimarlık	4	.8
Eczacılık Fakültesi	6	1.2

Katılımcıların %7,2'si Meslek Yüksek Okulu/ Yüksek Okul, %23'ü Fen- Edebiyat, %3.5'i İlahiyat, %4.1'i Tıp/ Diş hekimliği, %1'i Hukuk, %16.6'sı Mühendislik, %1'i Spor Bilimleri, %0.2'si Güzel Sanatlar Fakültesi, %11.7'si Eğitim, %1.8'i Sağlık Bilimleri, %17.7'si İktisadi ve İdari Bilimler, %2.7'si Turizm, %0.8'i Mimarlık, %1.2'si Eczacılık fakültesi mezunudur. Katılımcıların %7,4'ü ise fakülte öğrencisi veya fakülte mezunu olmadığını belirtmiştir.

3.2.5. Katılımcıların Refah Durumuna Göre Dağılımı

Tablo 5: Katılımcıların refah durumuna göre dağılımı

	S	%
Çok düşük	17	3.5
Düşük	118	24.2
Orta	305	62.6
Yüksek	44	9.0
Çok yüksek	3	.6

Katılımcıların %3,5’i kendini çok düşük, %24,2’si kendini düşük, %62,6’sı kendini orta, %9’u kendini yüksek, %0,6’sı ise kendini çok yüksek ekonomik seviyede görmektedir.

3.2.6. Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı

Tablo 6: Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı

	S	%
Öğretmen	77	15.8
Din Görevlisi	2	.4
Mühendis	53	10.9
Güvenlik görevlisi	6	1.2
Sanatçı	1	.2
Öğrenci	71	14.6
Ev hanımı	23	4.7
Esnaf	11	2.3
İşçi	44	9.0
İşsizim	15	3.1
Emekli	17	3.5
Memur	86	17.7
Akademisyen	66	13.6
Doktor/ Eczacı/ Sağlık memuru	15	3.1

Katılımcıların %15,8’i öğretmen, %0,4’ü din görevlisi, %10,9’u mühendis, %1,2’si asker/ polis/ güvenlik görevlisi, %0,2’si sanatçı, %14,6’sı öğrenci, %4,7’si ev hanımı, %2,3’ü esnaf, %9’u işçi, %3,1’i işsiz, %3,5’i emekli, %17,7’si memur, %13,6’sı akademisyen, %3,1’i doktor/eczacı/ sağlık memuru meslek gruplarından oluşmaktadır.

3.3. Katılımcıların Yapay Zekâ Uygulamalarına Yönelik İlgi Durumu

Tablo 7: Katılımcıların yapay zekâ uygulamalarına yönelik ilgi durumu

	Sayı	%
Yol tarif eden navigasyon	21	4.3
İnsana karşı satranç oynayan bilgisayar	36	7.4
Haber sunan insansı robot	10	2.1
Uzaktan kontrol edilebilen ev eşyaları	12	2.5
Akıllı cep telefonu	34	7.0
İnternet arama robotu	29	6.0
Silikon Vadisi	34	7.0
Online alışveriş sitesi	5	1.0
Otonom otomobiller	24	4.9
İnsansız hava / deniz araçları	27	5.5
Yapay zekâ insansı robotlar	221	45.4
Diğer	34	7.0

“Yapay zekâ dendiğinde ilk aklınıza ne geliyor?” sorusuna katılımcıların, %4,3’ü yol tarif eden navigasyon, %7,4’ü insana karşı satranç oynayan bilgisayar, %2,1’i haber sunan insansı robot, %2,5’i uzaktan kontrol edilebilen ev eşyaları, %7’si akıllı cep telefonu, %6’sı internet arama robotu, %7’si silikon vadisi, %51’i online alışveriş sitesi, %4,9’u otonom otomobiller, %5,5’i insansız hava / deniz araçları, %45,4’ü yapay zekâ insansı robotlar, %7’si diğer (3- Haber sunan insansı robot sunucu. / 9- Hepsi ve diğer bütün yapay zekâyâ dönük çalışma ürünler. / 4- Düşünebilen makinalar. / 1- İnsan tarafından oluşturulan ancak insanın zekâ kapasitesinden daha üst düzeyde işlem yapan her türlü teknoloji. / 1- Zekânın yapayı olmaz. Sözü edilen şey insana benzetilmemeli. /1- MOBESE dâhil tüm sistemleri kontrol eden yorumlayan yapay zekâ. /1- Hız, robot, rekabet, kapital. / 1- Dijital ortam ve fizik ötesi bir olgu. / 1- Belirli bir alanda büyük veri kümelerine sahip ve bu veriyi kompleks algoritmalar ile işleyebilen ve insansı analitik kararlar alabilen yazılım. / 1- İnsanlık için yakın tehlike. / 3- Bilgisayar. / 1- Kendisi karar verebilen makinalar. / 1- İnsan işini kolaylaştıran her şey. / 2- Sohbet botu. / 1- Data toplayarak optimum seçim veya sonuç bildiren uygulamalar. / 1- Otomatikleşmiş işler. / 1- Gelişen ve zamanla hırsırları olacak sürekli öğrenen zihin. / 1-Herhangi bir durumda karar verebilen programlar.) cevabını vermişlerdir.

3.4. Katılımcıların Yapay Zekâ Uygulamalarını Kullanım Durumuna Göre Dağılımı

Tablo 8: Katılımcıların yapay zekâ uygulamalarını kullanım durumuna göre dağılımı

	S	%
Hiçbir yapay zekâ uygulaması kullanmıyorum	36	7.4
Navigasyon	102	20.9
Siri	36	7.4
Dahi Asistan	4	.8
Google Asistant	65	13.3
İnternet Arama motoru	222	45.6
Alexa	1	.2
Microsoft Cortana	4	.8
Chat GPT	14	2.9
Diğer	3	.6

“Yapay zekâ uygulamalarından hangisini diğerlerine göre daha sık kullanıyorsunuz?” sorusuna katılımcıların %7,4’ü hiçbir yapay zekâ uygulaması kullanmıyorum, 20,9’u % Navigasyon, %7,4’ü Siri, %0,8’i Dahi Asistan, %13,3’ü Google Asistant, %45,6’sı internet arama motoru, %0,2’si Alexa, %0,8’i Microsoft Cortana, %2,9’u Chat GPT, %0,6’sı diğer (1-Bütün sistemleri denemeye ve anlamaya çalışıyorum. / 1- Hepsini kullanıyorum. 1-LLaMa) cevabını vermiştir.

3.5. Katılımcıların Yapay Zekâ İnsansı Bir Robot Arkadaşa Tepki Durumları

Tablo 9: Katılımcıların “Uzun süredir arkadaşlık yaptığınız birinin, yapay zekâ insansı bir robot olduğunu fark etmeniz tepkiniz ne olurdu?” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımları

	Sayı	%
Çok korkarım, hemen arkadaşlığımı keserim	71	14.6
Normal karşılarım, arkadaşlığımı aynı şekilde devam ettiririm.	51	10.5
Arkadaşlığımı aynı şekilde devam ettiririm ancak daha dikkatli olurum.	161	33.1
Kendimi aldatılmış hissedirim, arkadaşlığımı hemen keserim.	75	15.4
Kendimi şanslı hissedirim, onunla daha çok zaman geçirmeye çalışırım.	68	14.0
Çok mutlu olurum, onu daha yakından tanımaya çalışırım.	41	8.4
Diğer	20	4.1

“Uzun süredir arkadaşlık yaptığınız birinin, yapay zekâ insansı bir robot olduğunu fark etmeniz tepkiniz ne olurdu?” sorusuna, katılımcıların%14.6’sı; çok korkarım, hemen arkadaşlığımı keserim; %10.5’i normal karşılarım, arkadaşlığımı aynı şekilde devam ettiririm.; %33.1’i arkadaşlığımı aynı şekilde devam ettiririm ancak daha dikkatli olurum; %15.4’ü kendimi aldatılmış hissedirim, arkadaşlığımı hemen keserim; %14’ü kendimi şanslı hissedirim, onunla daha çok zaman geçirmeye çalışırım; %8.4’ü çok mutlu olurum, onu daha yakından tanımaya çalışırım; %4.1diğer (1- Algoritmasını araştırdım. / 1- Tedirgin olurum, kendimi kandırılmış hissedirim. Eskisi kadar samimi olmam. /1- Duyularını önemsemem, fikirlerini önemserim. /1-Çok garipserim yaşadığımız bütün anıları gözden geçiririm sonunda bana bir zararı olmayacağına kanaat getirirsem arkadaşlığım devam eder. /1-İnsanlık halimi korumaya çalışırım. /1-Şaşırırdım. Çünkü yapay zekâ ile duyguların oluşmayacağı dolayısıyla fark edilmeyecek bir durum olduğunu düşünmüyorum. /1-Şoka girerim ama yine de arkadaşlığımı devam ettiririm. /1-Korkarım ve bilgisayara nasıl davranıyorsam ona da öyle davranırım. /1-Böyle bir durumun olabilirliği mümkün değil. /1- İnanmam. /1-Korkarım, altında bir şeyler ararım. Bununla ilgili bir film vardı “Her” diye, kafayı yetirebilir insana. /1-Bilmiyorum. /1-Farketmez. / 1-Normal karşılarım ama ilişkiyi keserim. / 1-Terminatör filmi sayesinde hazırlıklıyım. / 1- Şaşırır ve kandırılmış hissedirim. Kandırılmış olduğum hissi geçmezse arkadaşlığımı keserim. / 1-Korkarım ama arkadaşlığıma belki devam edebilirim emin değilim. / 3- Şaşırıyorum.) cevabını vermiştir.

3.6.Yapay Zekâ İnsansı Robotların Hukuki ve Adalet Boyutu

Tablo 10: Yapay zekâ insansı robotların hukuki ve adalet boyutu (Ort. Puan: 2,53)

Yapay zekâ insansı robotların hukuki ve adalet boyutu (Ort. Puan: 2,53)	Kesinlikle hayır	Hayır	Kararsızım	Evet	Kesinlikle evet
	%	%	%	%	%
Sizin siyasi görüşünüzü savunan yapay zekâ insansı robotların kurduğu bir partiye oy verir misiniz?	16,4	39,0	23,8	16,0	4,7
Yapay zekâ insansı robotlara da insanlar gibi vatandaşlık hakkı verilmesini destekler misiniz?	31,0	42,9	17,0	6,6	2,5
Çalıştığınız kurumun, yapay zekâ insansı robot bir yönetici tarafından yönetilmesini ister misiniz?	19,9	38,0	18,9	17,9	5,3
Yapay zekâ insansı robot siyasetçilerin yönettiği bir ülkede yaşamak ister misiniz?	34,1	39,6	8,8	11,5	6,5
Yapay zekâ insansı robot bir hâkimin verdiği karara güvenir misiniz?	9,7	25,3	28,3	29,0	7,8
Yapay zekâ insansı robotlar tarafından yapılan mülakat sınavı sonucuna güvenir misiniz?	7,8	29,6	20,9	41,7	0

Katılımcıların %55,4'ü yapay zekâ insansı robotların kurduğu bir partiye oy vermeyeceğini; %20,7'si yapay zekâ insansı robotların kurduğu bir partiye oy vereceğini; %23,8'i yapay zekâ insansı robotların kurduğu bir partiye oy verme konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların %73,9'u yapay zekâ insansı robotlara vatandaşlık hakkı verilmesini desteklemediğini; %8,11'i yapay zekâ insansı robotlara vatandaşlık hakkı verilmesini desteklediğini; %17'si yapay zekâ insansı robotlara vatandaşlık hakkı verilmesini destekleme konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %57,9'u çalıştığı kurumun, yapay zekâ insansı robot bir yönetici tarafından yönetilmesini istemediğini; %22,12'si çalıştığı kurumun, yapay zekâ insansı robot bir yönetici tarafından yönetilmesini istediğini; %18,9'u çalıştığı kurumun, yapay zekâ insansı robot bir yönetici tarafından yönetilmesini isteme konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların 73,7'si yapay zekâ insansı robot siyasetçilerin yönettiği bir ülkede yaşamak istemediğini; %17,10'u yapay zekâ insansı robot siyasetçilerin yönettiği bir ülkede yaşamak istediğini; %8,8'i yapay zekâ insansı robot siyasetçilerin yönettiği bir ülkede yaşamayı isteme konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %34,10’u yapay zekâ insansı robot bir hâkimin verdiği karara güvenmeyeceğini; %36,8’i yapay zekâ insansı robot bir hâkimin verdiği karara güveneceğini; %28,3’ü yapay zekâ insansı robot bir hâkimin verdiği karara güven konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %36,12’si yapay zekâ insansı robotlar tarafından yapılan mülakat sınavı sonucuna güvenmeyeceğini; %41,7’si yapay zekâ insansı robotlar tarafından yapılan mülakat sınavı sonucuna güveneceğini; %20,9’u yapay zekâ insansı robotlar tarafından yapılan mülakat sınavı sonucuna güven konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

3.7.Yapay Zekâ İnsansı Robot Çalışmaların Fayda Boyutu

Tablo 11: Yapay zekâ insansı robot çalışmaların fayda boyutu (Ort. Puan: 3,31)

Yapay zekâ insansı robot çalışmaların fayda boyutu (Ort. Puan: 3,31)	Kesinlikle hayır	Hayır	Kararsızım	Evet	Kesinlikle evet
	%	%	%	%	%
Dini açıdan bir engel olmasa, yapay zekâ insansı robot bir imamın arkasında namaz kılar mısınız?	20,1	31,0	14,0	27,1	7,8
Yapay zekâ insansı robot bir öğretmenden (hocadan) ders almayı kabul eder misiniz?	7,0	20,3	16,2	46,8	9,7
Yapay zekâ insansı robot bir spikerin sunduğu haberleri seyredersiniz?	3,5	12,9	12,3	58,7	12,5
Sizce, yapay zekâ uygulamalar sayesinde gündelik hayatımızı daha iyi planlayabilir miyiz?	0,4	8,4	13,1	61,8	16,2
Sizce yapay zekâ insansı robot çalışmaları, insan zekâsının nasıl çalıştığını anlamada bize yardımcı olabilir mi?	6,2	14,0	28,5	40,2	11,1
Yapay zekâ insansı bir psikologdan terapi (tedavi) hizmeti almayı kabul eder misiniz?	15,2	34,5	16,6	28,1	5,5
Sizce, yapay zekâ uygulamalarının gelişmesiyle yabancı bir dili öğrenmek sorun olmaktan çıkabilir mi?	1,8	16,8	20,9	45,0	15,4

Katılımcıların, %50,1’ dini açıdan bir engel olmasa da yapay zekâ insansı robot bir imamın arkasında namaz kılamayacağını; %34,9’u dini açıdan bir engel olmasa yapay zekâ insansı robot bir imamın arkasında namaz kılacağını; %14’ü dini açıdan bir engel olmasa da yapay zekâ insansı robot bir imamın arkasında namaz kılma konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %27,3 yapay zekâ insansı robot bir öğretmenden (hocadan) ders almak istemediğini; %55,15'i yapay zekâ insansı robot bir öğretmenden (hocadan) ders alabileceğini; %16,2'si yapay zekâ insansı robot bir öğretmenden (hocadan) ders alma konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %15,14'si yapay zekâ insansı robot bir spikerin sunduğu haberleri seyretmeyeceğini; %70,12'si yapay zekâ insansı robot bir spikerin sunduğu haberleri seyredeceğini; %12,3'ü yapay zekâ insansı robot bir spikerin sunduğu haberleri seyretme konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %8,8'u yapay zekâ uygulamaları ile gündelik hayatımızı daha iyi planlanacağımızı düşünmediğini; %77,10'u yapay zekâ uygulamaları ile gündelik hayatımızı daha iyi planlayabileceğimizi düşündüğünü; %13,1'i yapay zekâ uygulamaları ile gündelik hayatımızı daha iyi planlayabileceğimiz konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların %20,2'si yapay zekâ insansı robot çalışmaları, insan zekâsının nasıl çalıştığını anlamada bize yardımcı olamayacağını; %51,3'ü yapay zekâ insansı robot çalışmaları, insan zekâsının nasıl çalıştığını anlamada bize yardımcı olabileceğini; %28,5'i yapay zekâ insansı robot çalışmaları, insan zekâsının nasıl çalıştığını anlamada bize yardımcı olup-olamayacağı konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %49,7'si yapay zekâ insansı bir psikologdan terapi (tedavi) hizmeti almayı kabul etmeyeceğini; 33,6'ı yapay zekâ insansı bir psikologdan terapi (tedavi) hizmeti almayı kabul edeceğini; 16,6'sı yapay zekâ insansı bir psikologdan terapi (tedavi) hizmeti almayı kabul etme konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %17,16'ü yapay zekâ uygulamalarının gelişmesiyle yabancı dil öğrenmenin bir sorun olmaktan çıkmayacağını; %60,4'ü yapay zekâ uygulamalarının gelişmesiyle yabancı bir dili öğrenmenin sorun olmaktan çıkabileceğini; 20,9'u yapay zekâ uygulamalarının gelişmesiyle yabancı bir dili öğrenmenin sorun olmaktan çıkıp-çıkmayacağı konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

3.8. Yapay Zekâ İnsansı Robotlardan Bakım Hizmeti Alma Boyutu

Tablo 12: Yapay zekâ insansı robotlardan bakım hizmeti alma boyutu (Ort. Puan: 2,72)

Yapay zekâ insansı robotlardan bakım hizmeti alma boyutu (Ort. Puan: 2,72)	Kesinlikle hayır	Hayır	Kararsızım	Evet	Kesinlikle evet
	%	%	%	%	%
Annenize, yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul eder misiniz?	13,3	29,2	27,9	26,1	3,5

Babanıza, yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul eder misiniz?	15,4	32,6	21,1	26,5	4,3
Küçük çocuğunuza (çocuğunuz yoksa olması durumunda) yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul eder misiniz?	17,9	37,0	24,6	18,1	2,5
Yaşlandığınızda yapay zekâ insansı robot bir bakıcı tarafından bakılmayı kabul eder misiniz?	12,5	28,1	21,1	32,2	6,0

Katılımcıların, %42,5’i annesine, annesine, yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul etmeyeceğini; %29,6’i annesine, yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul edeceğini; %27,9’u annesine, yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %47,10’u babasına yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul etmeyeceğini; %30,8’i babasına, yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul edeceğini; %21,1’i babanıza yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %54,9’u çocuğuna yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul etmeyeceğini; %20,6 küçük çocuğuna yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul edeceğini; %24,6’sı küçük çocuğuna yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların %40,6’sı kendisine yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul etmeyeceğini; %38,2’si kendisine yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul edeceğini; %21,1’i yaşlandığınızda yapay zekâ insansı robot bir bakıcı tarafından bakılmayı kabul konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

3.9. Yapay Zekâ İnsansı Robotlara Güven Duyma Boyutu

Tablo 13: Yapay zekâ insansı robotlara güven duyma boyutu (Ort. Puan: 3,14)

Yapay zekâ insansı robotlara güven duyma boyutu (Ort. Puan: 3,14)	Kesinlikle hayır	Hayır	Kararsızım	Evet	Kesinlikle evet
	%	%	%	%	%
Yapay zekâ insansı robot bir pilotun kullandığı bir uçağa çekinmeden biner misiniz?	10,1	26,5	23,2	32,9	7,4
Yapay zekâ insansı robot bir sürücünün kullandığı otomobile çekinmeden biner misiniz?	8,2	21,4	25,5	36,6	8,4

Yapay zekâ insansı robot bir cerrah tarafından ameliyat edilmeyi kabul eder misiniz?	10,5	23,8	30,2	28,2	7,0
Yapay zekâ insansı robot bir doktor tarafından tedavi edilmeyi kabul eder misiniz?	10,7	24,8	22,6	36,3	5,5
Ülkemizin güvenliği yapay zekâ insansı robotlar tarafından sağlanırsa kendinizi güvende hisseder misiniz?	12,9	28,3	25,1	26,3	7,4

Katılımcıların, 36,6'sı yapay zekâ insansı robot bir pilotun kullandığı bir uçağa çekinmeden binemeyeceğini; 39,13'ü yapay zekâ insansı robot bir pilotun kullandığı bir uçağa çekinmeden binebileceğini; Katılımcıların, %23,2'si yapay zekâ insansı robot bir pilotun kullandığı bir uçağa çekinmeden binme konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %29,6'sı yapay zekâ insansı robot bir sürücünün kullandığı otomobile çekinmeden binemeyeceğini; %44,10'u yapay zekâ insansı robot bir sürücünün kullandığı otomobile çekinmeden binebileceğini; %25,5'i yapay zekâ insansı robot bir sürücünün kullandığı otomobile çekinmeden binme konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %33,13'ü yapay zekâ insansı robot bir cerrah tarafından ameliyat edilmeyi kabul etmeyeceğini; 35,2' yapay zekâ insansı robot bir cerrah tarafından ameliyat edilmeyi kabul edeceğini; %30,2'si yapay zekâ insansı robot bir cerrah tarafından ameliyat edilmeyi kabul konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %34,15'i Yapay zekâ insansı robot bir doktor tarafından tedavi edilmeyi kabul etmeyeceğini; %41,8'i Yapay zekâ insansı robot bir doktor tarafından tedavi edilmeyi kabul edeceğini; %22,6'sı yapay zekâ insansı robot bir doktor tarafından tedavi edilmeyi kabul konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %40,12'si ülkemizin güvenliği yapay zekâ insansı robotlar tarafından sağlanması durumunda kendini güvende hissetmeyeceğini; %33,7'si ülkemizin güvenliği yapay zekâ insansı robotlar tarafından sağlanması durumunda kendini güvende hissedeceğini; %25,1'i ülkemizin güvenliği yapay zekâ insansı robotlar tarafından sağlanırsa kendinizi güvende hissetme konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

3.10. Yapay Zekâ İnsansı Robotlara Yönelik Endişe Ve Korku Boyutu

Tablo 14: Yapay zekâ insansı robotlara yönelik endişe ve korku boyutu (Ort. Puan: 3,04)

Yapay zekâ insansı robotlara yönelik endişe ve korku boyutu (Ort. Puan: 3,04)	Kesinlikle hayır	Hayır	Kararsızım	Evet	Kesinlikle evet
	%	%	%	%	%
Sizce, yapay zekâ insansı robotlar, insanlığın geleceği için bir tehdit oluşturmaktadır mıdır?	3,7	19,9	32,6	32,0	11,7
Sizce, yapay zekâ insansı robotlar, gelecekte şimdiki insanların yerini alıp kendilerini yeni bir insan türü olarak görebilirler mi?	10,3	31,6	24,6	26,5	7,0
Sizce, yapay zekâ insansı robotlar çok sayıda insanın işsiz kalmasına neden olur mu?	2,3	11,7	12,9	47,2	25,9
Sizce, insanlığın geleceği için yapay zekâ insansı robot çalışmaları yasaklanmalı mı?	18,3	46,4	24,2	7,8	3,3
Sizce, yapay zekâ insansı robotların yaygınlaşması hukuki sorunlara neden olur mu?	2,7	15,8	24,4	44,1	12,9
Sizce, yapay zekâ insansı robotların gelişmesi, yaratıcı bir tanrı olduğu düşüncesini zayıflatır mı?	24,2	34,5	17,0	18,1	6,2

Katılımcılar, %22,16’sı yapay zekâ insansı robotlar, insanlığın geleceği için bir tehdit oluşturmadığını; %43,7’si yapay zekâ insansı robotlar, insanlığın geleceği için bir tehdit oluşturduğunu; %32,6’sı yapay zekâ insansı robotlar, insanlığın geleceği için bir tehdit oluşturma konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların %41,9’u yapay zekâ insansı robotlar, gelecekte şimdiki insanların yerini alıp kendilerini yeni bir insan türü olarak göremeyeceğini; %33,5’i yapay zekâ insansı robotlar, gelecekte şimdiki insanların yerini alıp kendilerini yeni bir insan türü olarak görebileceğini; %24,6’sı yapay zekâ insansı robotlar, gelecekte şimdiki insanların yerini alıp kendilerini yeni bir insan türü olarak görüp göremeyeceği konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %13,10’u yapay zekâ insansı robotlar çok sayıda insanın işsiz kalmasına neden olmayacağını; %72,11’i yapay zekâ insansı robotlar çok sayıda insanın işsiz kalmasına neden olacağını; %12,9’u yapay zekâ insansı robotlar çok sayıda insanın işsiz kalmasına neden olup olmayacağı konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların, %64,7’si insanlığın geleceği için yapay zekâ insansı robot çalışmaları yasaklanmasının doğru olmayacağını; %10,11’i insanlığın geleceği için yapay zekâ

insansı robot çalışmaları yasaklanması gerektiğini; %24,2'si insanlığın geleceği için yapay zekâ insansı robot çalışmaları yasaklanması konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların %17,15'i yapay zekâ insansı robotların yaygınlaşması hukuki sorunlara neden olmayacağını; 56,10'u yapay zekâ insansı robotların yaygınlaşması hukuki sorunlara neden olacağını; %24,4'ü yapay zekâ insansı robotların yaygınlaşması hukuki sorunlara neden olup olmayacağı konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların %58,7'si yapay zekâ insansı robotların gelişmesi, yaratıcı bir tanrı olduğu düşüncesini zayıflatmayacağını; %24,3'ü yapay zekâ insansı robotların gelişmesi, yaratıcı bir tanrı olduğu düşüncesini zayıflatabileceğini; %17'si yapay zekâ insansı robotların gelişmesi, yaratıcı bir tanrı olduğu düşüncesini zayıflatıp zayıflatmayacağı konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

SONUÇ

Bu araştırmada, 20. yy. ortalarında önce bot daha sonra robot ve günümüzde insansı robotlar olarak gündelik hayatımızda her geçen gün daha çok yer almakta olan yapay zekâ uygulamalarının Türk toplumu tarafının kabul düzeyi ve bu kabul düzeyine etki eden faktörler incelenmiştir. Bu çerçevede Türkiye'de yaşayan 18 ve üstü yaş grubunda bulunan bireylerden seçkisiz örnekleme yöntemi ile %48,5 kadın, %51,5'i erkek olmak üzere toplamda 485 kişiden veri toplanmış ve katılımcılardan elden edilen veriler rapor haline getirilmiştir.

Toplumsal yapının değişmesi ya toplumu oluşturan bireylerin kendi icat veya keşifleri ile ya mevcut yapıların işlevini kaybetmesi veya ihtiyaçlara artık cevap veremez hale gelmesi ya da dışarıdan gelen teşvik veya zorlama sonucunda meydana gelir. Yenilik ister keşif, icat, yeni ihtiyaçların ortaya çıkması gibi iç nedenlerle olsun ister dışarıdan gelen teşvik veya zorlamalar sonucunda olsun yeniliğin toplum tarafından kabul edilmesini kolaylaştıran veya zorlaştıran önemli etkenler vardır.

Bir yeniliğin toplum tarafından kabul görmesini kolaylaştıran faktörlerin başında yeniliğin maddi olması gelmektedir. Maddi kültür öğelerinin yenisi ile değiştirilmesi her zaman manevi kültür öğelerinin değişmesinden daha zordur. İkinci olarak yeniliğin mevcut kültürün değerleriyle çatışmaması onun kabulünü kolaylaştırır. Üçüncü olarak faydayı sayabiliriz. Yeniliğin insanlara sağladığı yarar arttıkça yeniliğin kabulü kolaylaşır. Ayrıca elde edilen yararın yakın zamanda elde edilecek olması da yeniliği kolaylaştıran faktörlerdendir. Dördüncü olarak yeniliğin kullanımının veya tatbikin kolay ve maddi olarak kolay elde edilebilir olması yeniliğin kabulünü kolaylaştırır. Beşinci olarak ise bir yeniliğin kendi kullanıcılarına sağladığı itibarın o yeniliğin kabulünü etkilediği söyleyebiliriz.

Araştırmamızın bağımsız değişkeni olan yapay zekâ insansı bot ve robotlar başlangıçta çoğunlukla eğence amaçlı ve bot olarak geliştirilen yapay zekâ uygulamaları, zamanla makinelere uygulanmaya başlanmıştır. Böylece fiziksel bir varlığa da kavuşmuş olan yapay zekâ uygulamaları ilerleyen süreçte hem fiziksel özellikleri hem de düşünme biçimi bakımından insansı özellikler kazanmaya başlanmıştır. İnsan benzeri özelliklere sahip olmak üzere tasarlanmış yapay zekâ ve robot teknolojisinin birleşimi olan bu yapay zekâ insansı robotların gelişimi hızla ilerlemiş ve günümüzde, sağlık hizmetleri, eğitim, pazarlama, ev yardımcılığı, endüstriyel üretim ve eğlence gibi birçok alanda kullanılmaktadır.

Katılımcıların yaklaşık yarısı (%45,6) internet arama motorunu, %20,9’u Navigasyonu, %13,3’ü Google Asistant’ı gündelik hayatta diğer yapay zekâ uygulamalarına göre daha sık kullandığını belirtmiştir. Bu bir yeniliğin kabul edilmesinde yeniliğin sağladığı yarar, yeniliğe ulaşma durumu ve yeniliğin kullanım kolaylığı etkili olduğunu yaklaşımlarına uygundur. Uzun süredir arkadaşlık yaptığı birinin, yapay zekâ insansı bir robot olduğunu fark etmesi durumunda duygusal tepkileri farklı olsa da katılımcıların çok büyük bir kısmı (%70,9) arkadaşlığını devam ettireceğini belirtmiştir. Bu, katılımcıların çok büyük bir kısmının yapay zekâ insansı robotları kendisi için bir tehdit olarak algılamadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Yapay zekâ insansı robotların hukuki ve adalet boyutu kabul puanı ortalaması 2,53’tür. Bu boyutta katılımcıların %55,4’ü yapay zekâ insansı robotların kurduğu bir partiye oy vermeyeceğini; %73,9’u yapay zekâ insansı robotlara vatandaşlık hakkı verilmesini desteklemediğini; %57,9’u çalıştığı kurumun, yapay zekâ insansı robot bir yönetici tarafından yönetilmesini istemediğini; 73,7’si yapay zekâ insansı robot siyasetçilerin yönettiği bir ülkede yaşamak istemediğini; 34,10’u yapay zekâ insansı robot bir hâkimin verdiği karara güvenmeyeceğini; %36,12’si yapay zekâ insansı robotlar tarafından yapılan mülakat sınavı sonucuna güvenmeyeceğini belirtmiştir. Katılımcıların yapay zekâ insansı robot uygulamaları kabul düzeyi uygulamanın mevcut değerlerle çatışması artıkça düşmüştür. Hakemlik, mülakat gibi daha çok bireysel ve kültürel değerlerle çatışmanın düşük olduğu alanlarda kabul düzeyi artmıştır.

Yapay zekâ insansı robot çalışmalarının fayda boyutu kabul puanı ortalaması 3,31’dir. Bu boyutta katılımcıların, %50,1’ dini açıdan bir engel olmasa da yapay zekâ insansı robot bir imamın arkasında namaz kılamayacağını; %49,7’si yapay zekâ insansı bir psikologdan terapi (tedavi) hizmeti almayı kabul etmeyeceğini; %27,3’ü yapay zekâ insansı robot bir öğretmenden (hocadan) ders almak istemediğini; %15,14’ü yapay zekâ insansı robot bir spikerin sunduğu haberleri seyretmeyeceğini; %8,8’i yapay zekâ uygulamaları ile gündelik hayatımızı daha iyi planlanacağımızı düşünmediğini; %51,3’ü yapay zekâ insansı robot çalışmalarını, insan zekâsının nasıl çalıştığını anlamada bize yardımcı olabileceğini; %60,4’ü yapay zekâ uygulamalarının gelişmesiyle yabancı bir dili öğrenmenin sorun olmaktan çıkabileceğini belirtmiştir. Katılımcıların yapay zekâ

uygulamaları kabul düzeyi uygulamaların mevcut kültürel değerlerle çatışma azaldıkça ve uygulamadan elde edilen fayda arttıkça artmıştır.

Yapay zekâ insansı robotlardan bakım hizmeti alma boyutu kabul puanı ortalaması 2,72'dir. Bu boyutta katılımcıların, %54,9'u çocuğuna yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul etmeyeceğini; %47,10'u babasına yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul etmeyeceğini; %42,5'i annesine, annesine, yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul etmeyeceğini; %40,6'sı kendisine yapay zekâ insansı robot bir bakıcının bakmasını kabul etmeyeceğini belirtmiştir. Katılımcıların hizmet alım boyutunda yapay zekâ insansı robot uygulamalardan bakım hizmeti almayı kabul durumu çocuk, baba, anne ve katılımcının kendine doğru artmıştır.

Yapay zekâ insansı robotlara güven duyma boyutu kabul puanı ortalaması 3,14'tür. Bu boyutta katılımcıların, %29,6'sı yapay zekâ insansı robot bir sürücünün kullandığı otomobile çekinmeden binemeyeceğini; %33,13'ü yapay zekâ insansı robot bir cerrah tarafından ameliyat edilmeyi kabul etmeyeceğini; %34,15'i Yapay zekâ insansı robot bir doktor tarafından tedavi edilmeyi kabul etmeyeceğini; 36,6'sı yapay zekâ insansı robot bir pilotun kullandığı bir uçağa çekinmeden binemeyeceğini; %40,12'si ülkemizin güvenliği yapay zekâ insansı robotlar tarafından sağlanması durumunda kendini güvende hissetmeyeceğini belirtmiştir. Yapay zekâ uygulamasından yararlanma aşamasında karşılaşılabilecek muhtemel risk arttıkça kabul durumu düşmüştür.

Yapay zekâ insansı robotlara yönelik endişe ve korku boyutu kabul puanı ortalaması 3,04'tür. Bu boyutta katılımcıların, %72,11'i yapay zekâ insansı robotlar çok sayıda insanın işsiz kalmasına neden olacağını; 56,10'u yapay zekâ insansı robotların yaygınlaşması hukuki sorunlara neden olacağını; %43,7'si yapay zekâ insansı robotlar, insanlığın geleceği için bir tehdit oluşturduğunu; %33,5'i yapay zekâ insansı robotlar, gelecekte şimdiki insanların yerini alıp kendilerini yeni bir insan türü olarak görebileceğini; %24,3'ü yapay zekâ insansı robotların gelişmesi, yaratıcı bir tanrı olduğu düşüncesini zayıflatabileceğini; %10,11'i insanlığın geleceği için yapay zekâ insansı robot çalışmaları yasaklanması gerektiğini belirtmiştir. Zaman zaman medyaya yansıyan yapay zekâ kaynaklı işten çıkarma veya bu yönde yapılan planlamalara ilişkin haberler yer almaktadır. Katılımcıların çoğunun da görüşün bu yönde olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların yarısından fazlası yapay zekâ insansı robotların yaygınlaşmasının gelecekte hukuki sorunlara neden olabileceğini düşünmektedir. Yapay zekâ insansı robotların insanların yerini alacağı konusunda katılımcıların az bir kısmı bu konuda endişeli olduğu anlaşılmaktadır. Yapay zekâ insansı robot çalışmalarının yaratıcı tanrı inancını zayıflatacağını düşünenlerin oranı da oldukça düşük kalmıştır.

Sonuç olarak katılımcıların yapay zekâ uygulamalarını kabul düzeyi, yapay zekâ uygulamalar mevcut kültürün değerleriyle çatışmadığında, yapay zekâ uygulamalardan elde edilen yarar arttıkça, yapay zekâ uygulamaların kullanım kolaylaştıkça, yapay zekâ uygulamalara ilişkin muhtemel risk algısı azaldıkça, yapay zekâ uygulamaları elde etmek

kolaylaştıkça artmıştır. Tersî durumlarda ise yapay zeka uygulamaları kabul düzeyi düşmüştür.

EXTENDED ABSTRACT

Artificial intelligence humanoid bots and robots, which are the independent variables of our research, were initially developed mostly for entertainment purposes and as bots. Over time, artificial intelligence applications began to be applied to machines. Thus, artificial intelligence applications, which have gained a physical existence, have started to gain humanoid characteristics in terms of both their physical features and way of thinking. The development of artificial intelligence humanoid robots, which is a combination of artificial intelligence and robot technology designed to have human-like features, has progressed rapidly and is now used in many areas such as healthcare, education, home assistant, industrial production and entertainment.

Artificial intelligence applications in the 20th century. In the middle ages, first bots, then robots, and today humanoid robots are becoming more and more present in our daily lives. In this research, the Turkish society's acceptance level of artificial intelligence applications and the factors affecting this acceptance level were examined. In this context, data was collected from a total of 485 people, 48.5% of whom were women and 51.5% of whom were men, by random sampling method from individuals aged 18 and over living in Turkey, and the data obtained from the participants were compiled into a report.

Most of the participants stated that they would continue their friendship when they learned that a person they had been friends with for a long time was an artificial intelligence humanoid robot. It can be seen that the majority of these participants do not perceive artificial intelligence humanoid robots as a threat. Participants' acceptance level of artificial intelligence humanoid robot applications decreased as the application's conflict with existing values increased. The level of acceptance has increased in areas where the conflict with individual and cultural values is low, such as refereeing and interviewing. The acceptance level of the participants increased as the expected benefit level increased. In terms of service intake, the participants' acceptance of receiving care services from artificial intelligence humanoid robot applications has increased towards the child, father, mother and the participant himself. As the possible risk to be encountered while benefiting from the artificial intelligence application increases, the rejection situation has increased.

From time to time, there are news in the media about artificial intelligence-related layoffs or plans made in this direction. It is understood that most of the participants have this opinion. More than half of the participants think that the widespread use of artificial intelligence humanoid robots may cause legal problems in the future. A small number of participants stated that they were worried about this issue, probably because it is seen as a remote possibility that artificial intelligence humanoid robots will replace humans. The rate of those who think that artificial intelligence humanoid robot studies will weaken the

belief in a creator god is also quite low. However, a very small number of participants think that artificial intelligence humanoid robot studies should be banned.

As a result, the participants' level of acceptance of artificial intelligence applications increased as artificial intelligence applications did not conflict with the values of the current culture, as the benefits obtained from artificial intelligence applications increased, as the use of artificial intelligence applications became easier, as the perception of possible risks regarding artificial intelligence applications decreased, and as it became easier to obtain artificial intelligence applications. In opposite cases, the acceptance level of artificial intelligence applications has decreased.

KAYNAKÇA

HARARİ, Yuval N. (2019), Homo Deus, İstanbul: Kolektif Kitap.

LEVIN, J. (2004). Functionism, in the Stanford Encyclopedia of Philosophy (ed. E. N. Zalta) Stanford/ Kalifornia.

McCarthy J. and P.C. HANEY (1969). Some Philosophical Problems from the Standpoint of Artificial Intelligence. Los Angeles.

Turhan, Mümtaz (2016). Kültür Değişmeleri, Ankara: Altınordu Yayınları.

https://bilimteknik.tubitak.gov.tr/sites/default/files/posterler/robotlar_poster.pdf (Erişim tarihi: 06.05.2023).

<https://www.theguardian.com/us-news/2023/jun/01/us-military-drone-ai-killed-operator-simulated-test?ref=upstract.com> (Erişim tarihi: 06.02.2013).